

ФАРЗАНДЛАРИНГИЗ ВА ИНТЕРНЕТ: ЁШИ БИЛАН БОҒЛИҚ ЖИҲАТЛАР

Фарзандларингиз 18 ёшга етгунга қадар бир қанча ёш босқичларини босиб ўтиши ва айнан ўша босқичга тегишли руҳий ҳолатга эга бўлиши сиз учун сир эмас. Бу ҳолат ва босқичларни Интернет фойдаланишда ҳам ҳисобга олиш зарур.

7 ёшгача бўлган болалар:

1. Бу ёшдаги болалар интилувчан ва жуда қизиқувчан, ҳамма нарсани ўрганишга мойиллиги кучли ва тез илғаб оладиган пайтни ёшни бошдан кечирадилар. Шу сабабли бу болаларда Интернетни ўрганишга эҳтиёж пайдо бўлиши биланок уларни тўғри йўналтира билиш лозимдир. Яъни уларга таълимий дастурларни очиб бериш, шунчаки мультфильмлар, уйинлар эмас, бирор нарса ўргатадиган, тарбиявий жиҳатларга эга мультфильмларни қўйиб бериш мақсадга мувофиқ. Аммо бундай мультфильмлар ҳам, уйинлар ҳам, дастурлар ҳам шовинистик ва экстремистик, зўравонликка йўғрилган ғоялар, чекиш ва ичишга доир материаллар бўлмаслиги керак.

7-10 ёшгача бўлган болалар: Бундай ёшли болаларда оила ҳисси жуда кучли бўлади. Бу ёш уларда ахлоқий ва жинсий индивидуаллик шакллана бошлаган пайтдир. Улар ишонувчан бўлиб ўз идеаллари каби бўлишга интиладилар, шу сабабли интернетдаги материалларни фарқламай, танқидий мулоҳазадан ўтказмай қабул қиладилар. Бундай ёшдаги болаларда бирор нарсани ўрганиш, қизиқиш, тез илғаб олиш жараёни кучли бўлади. Шунинг учун бу ёшдаги болалар Интернетга кираётганда қайси сайтларга кираётганилигидан, нималардан фойдаланаётганидан хабардор бўлинг. Болалар учун оилавий почта очсангиз, уларга келаётган хатлар кимлардан келаётгани ҳақда огоҳ бўласиз. Сизнинг ихтиёрингизсиз болаларга мусиқа дастур ва файлларни кўчириш ва юклаш мумкин эмаслигини, унда турли зарарли вируслар бўлиши мумкинлигини уқтиринг. Бу ёшда уларга тез маълумот алмашинувчи чатлардан фойдаланмасликни маслаҳат берамиз. Улар билан доимо интернетдаги дўстлари ҳақида суҳбатлашинг. Агар ҳавотирга солаётган ҳолатлар бўлса, бу ҳақда сизга хабар беришлари лозимлигини уқтиринг.

10-13 ёшдаги болалар: Бу энг кичик ўсмир ёшдаги болалардир. Улар бу пайтда қатор ўзгаришларни бошдан кечиришади. Бу ёшда улар ота оналарига тобеликларини ҳис қилиб турсаларда, мустақил бўлишга мойилликлари кучли бўлади. Бу ёшдаги болалар катталарнинг розилигисиз ҳам сайтларга кириши, исталган инсон билан мулоқот қилиши мумкин деб ҳисоблайдилар. Бунинг учун сиз фарзандингиз қайси сайтларга кирганлиги

ҳақида ахборот берувчи дастурлардан фойдаланганингиз маъқул. Сиз болаларингизга билдирмасдан уларни қайси сайтларга кириётгани ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўласиз. Бу ёшдааги фарзандингиз Интернетдан фойдаланиш қоидаларини билиши таъқиқланган сайтлар ҳақида ахборотга эга экани ҳақида суҳбатлашинингиз керак. Агарда бундай сайтларни билмаса уларни руйҳатини тузиб берганингиз маъқул ва уларга нима учун кириш мумкин эмаслиги ҳақида ҳам фарзандингизга тушунтиринг. Фарзандингизга интернет орқали танишган одамлар билан учрашиш хавфли эканини, агар шундай одамлар чиқса улар ҳақда дарҳол ахборот беришларини сўранг. Тизимда ишлаётганда, ўқиётганда ўйнаётганда, чатларда фикр алмашганда уришиш, кўпол сўзларни ишлатиш умуман мумкин эмаслигини Интернет тизимида фарзандингиз ўзини муносиб тутиши кераклигини фарзандингизга тушунтиринг.

14-17 ёшли болалар: Бу ёшдаги болалар ўз тенгқурларига ота-оналарига нисбатан кўпроқ кулоқ соладилар. 17 ёшли болалар ҳаётдаги ўрнини топишга интиладилар. Аммо оилавий қадриятлар ҳам уларни бефарқ қолдирмайди.

Улар янги ғоялар ва фикрлар билан тўлиб тошиб юрадилар, аммо уларни амалга оширишга тажрибалари камлик қилади.

Бундай ёшли болалар Интернетда қандай болалар маълумотлар борлигини яхши биладилар ва ҳаммасини ўз кўзлари билан кўришни, эшитишни, ўқишни истайдилар. Шу сабабли уларнинг бу даврдаги ахборотни чиройли қилиб тушунтиришга ҳаракат қилинг. Интернетдаги исталмаган сайтларни дастурий филтрларга солиб қўйишни унутманг.

Бу ёшдаги болалар мусиқа юклашни, электрон почтадан, қидирув машиналаридан фойдаланишни яхши биладилар. Улар ўз ота-оналарига нисбатан Интернетни яхши биладилар. Шунга қарамай катталар улар билан доимо қизиқиши айна шу пайтда улар билан дўстона мулоқот қилиши ва бу жараён Интернет масаласига келганда ҳам бирдай амал қилиниши керак бўлади. Катталар фарзандлари Интернетда олиб бораётган ишлари, кираётган сайтлари, гаплашаётган дўстлари ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўлишлари лозим. Буни фарзандингизни ўзи айтиб бергани энг яхши ҳолат. Уларга ўзлари ва оиласи ҳақида ахборот бериш мумкин эмаслигини, гаплашаётган нотанишлари орасида ниқобли одамлар бўлиши мумкинлигини ҳам тушунтиришни унутманг.

Улардан мусиқа ва файлларни юклашда маслаҳат қилишни илтимос қилинг.

Ва энг муҳими,

БОЛАЛАРИНГИЗГА ЭЪТИБОРЛИ БЎЛИНГ!

